RESPUBLİKA 15 iyun 2023-cü il

tən əsr bir çox proseslərlə yanaşı, yeni müstəqil dövlətlərin yaranması, bəzi xalqların dövlət müstəqilliklərini yenidən bərpa etməsi, bəzilərinin isə müstəqillik əldə etməsi ilə yadda qaldı. Keçmiş SSRİ-nin dağılması nəticəsində öz müstəqilliyini yenidən bərpa edən dövlətlərdən olan Azərbaycan qədim tarixə, mühüm coğrafi-strateji mövqeyə, iqtisadi potensiala, zəngin mədəniyyətə və özünəməxsus dövlətçilik ənənələrinə malik nadir ölkələrdəndir.

Hər bir xalq və millət üçün qürur və şərəf hissi doğuran müstəqillik iqtisadi, siyasi, intellektual, mədəni ehtiyatların inkişafına təkan verməklə ciddi sınaq meydanına çevrilir. Hər kəsdən daha yüksək vətənpərvərlik, məsuliyyət və intizam tələb edilir. Şərq və Qərb sivilizasiyalarının qovuşuğunda yerləşən Azərbaycan tarixin bütün dönəmlərində Şərqin siyasi, ticarət və mədəni mərkəzlərindən biri olub. Bunlara baxmayaraq, ictimai-siyasi təşkilatlanmanın və dövlətçiliyin formalaşması proseslərinin qarşısı müvəqqəti də olsa, daha güclü dövlətlərin təsiri ilə alınmışdır.

Ötən əsrin əvvəllərində yaranan, müasir və müstəqil Azərbaycan dövlətinin sələfi olan AXC də həmin taleyi yaşadı. Qısa müddətdə - 23 ay ərzində müsəlman Şərqində ilk parlament tipli demokratik respublika yaradılmaqla dövlət quruculuğunun ən əsas sahələrində mühüm işlər görüldü. Müasir elm və təhsil tariximizin ən şərəfli səhifələrindən olan BDU-nun açılması da həmin dövrə aiddir. Milli vətənpərvər qüvvələr müstəqilliyimizin qorunub saxlanmasına təşəbbüs göstərsələr də, təcrübəsizlik, səhvlər, daxildən anti-Azərbaycan qüvvələrinin fəallığı və xaricdən müdaxilə buna imkan vermədi. Nəticədə Azərbaycan sərhədləri, ərazisi, dövlət dili və bir sıra digər dövlətçilik atributları mövcud olmaqla keçmiş SSRİ-də müstəqilliyi kvazi qaydada qorunub saxlanmışdır, necə deyərlər, kvazimüstəqil idi. O illərdə ölkə rəhbərlərinin heç də hamısı psevdoazad respublikanın imkanlarını gələcəkdə milli maraqlar naminə istifadəyə yönləndirə bilməmişdilər. Ancaq 1970-1980-ci illərdə gələcək müstəqilliyimizin zəruri əsasları formalaşdırılmaqla azadlıq mücadiləsinə hazırlıq mərhələsi başlandı. Təsadüfi deyil ki, 1980-ci illərin sonlarında başlanmış siyasi-iqtisadi böhran keçmiş ittifaqda yaranmış vəziyyətin çarəsini tapmaq üçün mübarizəni kəskinləşdirmişdi. Mərkəz ilə respublikalar arasında qarşılıqlı münasibətlər problemi kulminasiya həddinə çatmışdı. Yaranmış xaotik vəziyyəti idarəolunan hala gətirmək üçün müxtəlif cəhdlər edilsə də, bir nəticə hasil olmadı. Dərin böhrandan çıxış yolları axtarılması prosesi müxtəlif ciddi əsaslandırılmış iqtisadi-siyasi proqramların reallaşdırılmasını zəruri edirdi (Məsələn: "500 qün", "antiböhran", "Novooqaryovo prosesi", "üçlər sazişi", "nomenkla-

O dövrdə "yeni iqtisadi xətt"in "atası" L.Abalkin və hakimiyyət tərəfindən proqramların qəbul edilməməsi, konfederallaşdırılmanın tədri-

tur özəlləşdirmə" və s.)

cənliyini əldən verdi. Həmin illərdə bir sıra tədqiqatçılar keçmiş ittifaq respublikalarında istehsalın həcminin orta illik artım sürətini. ÜDM istehsalını, respublikalararası göndərişləri, yük dövriyyəsini, sənaye sahələrində, kənd təsərrüfatında istehsalın dinamikasını və digər makroiqtisadi göstəriciləri nəzərə almaqla bu qənaətdə idilər ki, Rusiyadan sonra Azərbaycan kimi respublika-

lar müstəqil yaşamağa hazırdırlar. Təəssüflər olsun ki, imkanları belə qiymətləndirilən ölkəmiz müstəqilliyinin ilk kövrək addımlarını atdığı tarixi zaman çox mürəkkəb olmagla taleyimiz üçün əhəmiyyətli hadisələrlə və ziddiyyətli məqamlarla dolu bir dövr idi. 1990-1991-ci illərdə keçmiş SSRİ-ni qoruyub saxlamaq naminə təşkilati xarakterli cəhdlər göstərildi. Dəqiq fəaliyyət proqramı olmadığından konkret şəraitə uyğun təklif edilən "siyasi sous" da müxtəlif idi. Bütün bunlar hadisələrin inkişafına ölkə rəhbərliyinin təsir qabiliyyətini daha da azaltdı. Hərbçilər isə bundan istifadə edərək "qayda-qanunu" bərpa, laxlamış mövqeləri bərqərar etmək üçün cəhdlər edirdi. Müttəfiq respublikalara hərbi müdaxilələr həmin respublikaların ittifaqdan ayrılmaq və suveren dövləsiyasətlə məşğul olanların, hakimiyyətə can atanların əksəriyyəti bir tərəfdə səriştəsiz, dövlətçilik təcrübəsi olmayan diletantlar, digər tərəfdə isə vətənpərvərlik hissləri kilidlənmiş, milli düşüncədən məhrum olmuş, köhnə stereotipləri yaşatmaq istəyində olanlar idi. Buna görə də hakimiyyət həmin tərəflər arasında əldən-ələ kecirdi. Gah səriştəsiz adamların məsul dövlət vəzifələrinə gətirilməsi, gah da "partiya nomenklaturası"nın hakimiyyəti yenidən qəsb etməsi, bir sözlə, səngiməyən hakimiyyət mübarizəsi nəticəsində ziddiyyətli xarici siyasət, beynəlxalq aləmdən təcridolunma, iqtisadi və sosial sahələrdəki dərin böhran, mənəviyyatdakı deqradasiya, bəzən xəyanət həddinə çatan özbaşınalıq olduqca çətin, mürəkkəb situasiya yaratmışdı. Belə ki, ölkəmizdə kriminal və klan hakimiyyəti formalaşmış, separatist meyillər leqallaşdırılmış, ərazilərimiz işğal olunmuş, vətəndaş müharibəsinin başvermə təhlükəsi yaranmış, qlobal coğrafi-siyasi oyunların gerçəkləşməsi üçün münbit şərait formalaşmışdı. Bir sözlə, hakimiyyətin diletantlar və antimilli güvvələr arasında tez-tez transfer edilməsi, siyasətdə ardıcıllıq prinsipinin pozulması nəticəsində ölkəmizdə dərin siyasi-iqtisadi, sosial böhran, uçurum və faciə qaçılmaz oldu, illüziyalar sindromu başlandı. Həmin dövrdə baş verən hadisələrin bəzilərini acı təəssüf hissi ilə xatırlamaqla bir daha əmin olarıq ki, müstəqilliyin itirilməsi, dövlətçilik

lıqların səthi təsviri və yanlış təsəv-

vürlər böyük, ağır itkilərə məruz

qalmağımıza səbəb oldu. O zaman

1991-ci ilin ikinci yarısından ölkəmiz yenidən müstəqillik əldə etsə də, bu müstəqilliyin qorunub saxlanılması və möhkəmləndirilməsi üçün heç bir faydalı iş görülmədi, əksinə, dağıdıcılıq prosesi geniş vüsət aldı. Ancaq 1993-cü ilin iyunundan cəmiyyətdə qeyri-müəyyənliyə, xaosa son qoyuldu, bütün sahələrdə quruculuq mərhələsi, beynəlxalq investorların əsas tələb kimi irəli sürdükləri ictimai-siyasi sabitliyin bərqərar olması başlandı. Müstəqilliyimiz real məzmun kəsb etməklə dönməzlik, sarsılmazlıq və əbədilik qazandı.

tə çevrilmək istəyini daha da gücləndirdi (Alma-Ata, Tbilisi, Bakı, Vilnüs, Riqa və s.).

Dünyada və keçmiş ittifaqda gedən ictimai-siyasi proseslərin labüd sonluğu, obyektiv tarixi proseslərin qanunauyğun nəticəsi Avropada və Asiyada yeni müstəqil dövlətlərin yaranması oldu.

zərbaycanın dövlət müstəqil-Aliyinin xalqımızın milli sərvəti olduğunu qeyd edən ulu öndər Heydər Əliyev demişdir: "...bu sərvətin ayrı-ayrı qurumların, şəxslərin inhisarına alınması heç cür yolveril-

Müstəqilliyimizin "eyforiya" dövrü hesab edilən 1988-1992-ci illərdə baş verən proseslərin, sərt realənənələrinin goruna bilməməsi və dövlətin məhvolma təhlükəsi real

> 23 fevral 1988 - Qarabağ münaqişəsinin və mitinqlərin başlan-

➤ A.Mütəllibovun 1991-ci ilin aydan sonra uzaqlaşdırılması, günlük yenidən hakimiyyətə gətirilməsi, İ.Qəmbərovun bir aylıq mübunlar o dövrdə Azərbaycanda silahlı yolla hakimiyyətə gəlmək cəhdlərinin mümkünlüyünü isbatlayırdı;

idi. Deməli, istiqlalı qoruyub saxlamaq onu əldə etməkdən qat-qat çətindir. Faktlara müraciət edək:

sentyabrında hakimiyyətə gəlişi, altı Y.Məmmədovun iki aylıq müvəqqəti əvəz etməsi, A.Mütəllibovun bir vəqqəti icra etməsi və s. Bütün

Milli rəzalətdən, milli faciədən ➤ 25 may 1993 - Ə.Elçibəyin ya-QURTULUŞ

nında respublikada ictimai-siyasi vəziyyətə həsr olunmuş müşavirə keçirildi. Müşavirədə ölkədə tam xaos və anarxiyanın, korrupsiya və cinayətkarlığın hökm sürdüyü bütün çılpaqlığı ilə aşkarlandı. Ə.Elçibəy müşavirədə deyib: "Kadrlar təzədir, bir şey bilmirlər":

Avqust 1992-ci il - "N" saylı hərbi hissənin komandiri Ə.Hümbətov Azərbaycanı parçalamaq, qondarma respublika yaratmaq məqsədilə cənub zonasında magistral yollarda özbaşına postlar qurur, quldurluq edir, mülki şəxsləri qətlə

➤ Qeyri-ardıcıl və ziddiyyətlərlə dolu xarici siyasətin nəticəsi kimi ABŞ kongresi "Azadlığı dəstəkləmə aktı"na 907-ci düzəliş etdi. Həmin düzəlişə əsasən Cənubi Qafqazda Gürcüstan və Ermənistan hər il 100 milyon dollara yaxın humanitar yardım aldığı halda, Azərbaycan bu vardımdan məhrum oldu:

nafelərini, dövlətçiliyi qorumağa, tayfa, zona, region miqyasından kənara çıxaraq bütöv vətən, vətənmüstəqilliyi və demokratik inkişafı təmin etməvə, xaos və anarxivanın pərvərlik duyğusunu hər şeydən yüksək tutmaq vərdişi tələb edir. qarşısını almaqla, məcrasından cıxmış hadisələri öz təbii axarına Dövlət atributlarına, simvollarına salmağa, meydan "qəhrəmanlahörmət və sevgi, dövlətin nailiyyətrı"ndan və ya "milli demokratlərinə görə iftixar, uğursuzluqlarına lar"dan fərqli olaraq pafoslu ifadəsi tələb edilir lərdən xali olan, populist olmayan gərarlar gəbul etməvi bacaran lideri var. Ölkəmizi və xalqımızı mil-

görə təəssüf hissi keçirmək səristə-Milli dövlət quruculuğu, dövlətçilik ideyalarının həyata

keçirilməsi proseslərinin dönməzli-

ləsdiyindən milli ideologiyanı formalaşdırmadan bu təhlükədən xilas olmaq çətindir. Cəmiyyətdə gedən proseslərə bu prizmadan yanaşan ulu öndər mətbuatda çıxışlarında, müsahibələrində milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunmasına yönəlik tez-tez fikirlər səsləndirir, milliliklə müasirliyin məzmun müstəvisində vəhdətinə nail olmağı tövsiyə edirdi. Ən doğru yol isə ümumbəşəri mədəniyyətin milli mədəniyyətlərin

15 iyun 1993-cü ildə xalqımız müdrik liderinin rəhbərliyi ilə özgüvəninə əsaslanaraq dayanıqlı və davamlı təhlükəsizliyə möhkəm zəmin yaratmaqla dövlət müstəqilliyinin əbədiliyini təmin etdi fövqündə deyil, onlarla sintez halın-

> AXC-Müsavat hakimiyyəti dövründə ordunu gücləndirmək məqsədilə cəbhəçilərdən ibarət batalyonlar yaradılması haqqında qərar qəbul edilir. Necə deyərlər, qeyri-qanuni silahlı dəstələrin artıb-çoxalma prosesi qanuniləşdirilir;

➤ Ə.Elçibəyin bir neçə mühüm vəzifə tutan şəxsləri işdən azad etməsi ona qarşı olan narazılığı artırmaqla həmin adamların özlərinə sadiq silahlı birləşmələrin böyüməsinə və müəyyən məqamlarda merkantil maraqlar naminə birləşməsinə rəvac verdi. Silahlı birləşmələrə malik kriminal güvvələrin sivasi oyunları başlandı (Bu gün Sudanda olduğu kimi);

> Ölkədə daxili işlər naziri, müdafiə naziri və digər bu kimi hüquqmühafizə organları rəhbərlərinin də qatıldığı cinayətkarlıq əməlləri, silahlı dəstələrin azğınlığı tüğyan edirdi. Korrupsiya, dövlət əmlakının dağıdılması fantastik səviyyəyə vüksəlmisdi:

Prezident Aparatında ölkədəki vəziyyətlə bağlı keçirilən müşavirə bu məsələlərdə hakimiyyətin aciz olduğunu, antifəaliyyət proqramının olmadığını təsdiq etdi;

> Respublikada fövgəladə vəziyyət elan olunması haqqında Fərman imzalansa da, vəziyyət artıq idarəolunmaz hala gəlmiş, dağıdıcı proseslər qarşısıalınmaz olmuşdu; Senzura sərtləşdirildi. KİV-də

gadağalar artırıldı:

➤ Əvvəlki hakimiyyətləri demokratiyanı pozmaqda ittiham edən AXC-Müsavat hökuməti ölkəni diktatura ilə idarə etməyə çalışsa da, ordu ayrı-ayrı kriminal, mafioz qrupların tabeliyinə keçməklə nizamsız dəstələrə çevrilmişdi;

> Gəncədəki hərbi birləşmələr mərkəzi hakimiyyətə tabe olmaqdan imtina edərək üsyan etdi;

> Milli Məclis Gəncədə bas verən hadisələri qardaş qırğını kimi qiymətləndirərək şəhər sakinlərinə müraciət etdi.

Göründüyü kimi, ölkəmizin siyasi-iqtisadi, mədəni həyatında baş verən və ya törədilən hadisələr yenidən bərpa edilən müstəqilliyimizə çox ağır zərbələr vurmuşdu. Hakimiyyətlərin bir-birini tez-tez əvəz etməsi, bu yöndə baş verən silahlı toqquşmalar gənc, müstəqil ölkənin garşısında duran problemlərin həllinə ciddi mane olmuşdu. Eyni zamanda Ermənistanın hərbi təcavüzü də Azərbaycanı ciddi itkilərə məruz qoymaqla vəziyyəti daha da

gərginləşdirmişdi. Dövlət müstəqilliyinin bərpasından ötən iki ilə yaxın müddət ölkəmizin müasir tarixinin ən faciəvi mərhələsi olmaqla, bir çox məsələlərə aydınlıq gətirdi, diletantların acı sonluğuna qəti əminlik yaratdı. Təsdiq olundu ki, müstəqillik yoluna qədəm qoyan, siyasətinin konturlarını hələ müəyyənləşdirməmiş, kəskin ziddiyyətlər, dərin kataklizmlər içərisində səmtini müəyyənləşdirə bilməyən ölkədə ümummilli liderin, görkəmli tarixi şəxsiyyətlərin olması mütləadir. 1993-cü ildə də müstəail və müasir Azərbaycan Respublikası öz sələfi olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin iki ilə yaxın müstəqilliyinin uğursuz aqibətini yaşamaq kimi acınacaqlı bir tale ilə üz-üzə qalmışdı.

Belə bir təhlükəli məqamda xalqın öz liderinə, təcrübəli siyasətçivə. strateqə və tarixi şəxsiyyətə Heydər Əliyevə böyük ehtiyacı vardı. Xalq inanırdı ki, ölkənin milli mə-

icrası naminə səfərbər etməyə qadir olan və bunu əvvəllər də sübut etmiş dünyaşöhrətli siyasətçi, müdrik dövlət xadimi Heydər Əliyevdir. Məhz bu məqsədlə də son anda xalq öz düzgün seçimini etdi və dərin zəkalı, uzaqgörən siyasi lider, tarixi şəxsiyyət Heydər Əliyevi 1993-cü ilin iyununda Azərbaycanda ali hakimiyyətə dəvət etdi. Həmin gündən də ulu öndərin ətrafında cəmlənən xalqımız böyük ruh yüksəkliyi ilə "dağıdıcılığa son" deməklə ölkəmizin problemlərinin

li rəzalətdən, milli faciədən qurtar-

mağa, əhalini ən ümdə vəzifələrin

yinin təmin edilməsi kimi böyük və məsuliyyətli missiyanı həyata keçirən dahi şəxsiyyətə, strateji kursa qarşı çıxanlar dövlətçiliyə və milli inkişafa qarşı çıxanlardır. İnkişaf etmiş ölkələrin əksəriyyətində və ya digər üstün cəmiyyətlərdə hər kəs öz faydalı iş əmsalı ilə ümumi işə qoşulur. Keçid dövrünü yaşayan cəmiyyətlərdə isə ümumi inkişafın əsas istiqamətləri hamı tərəfindən yetərincə dərk edilmədiyindən cəmiyyət ifrat dərəcədə siyasiləşir, diletantlar meydan alır, siyasi qarşıdurmalar güclənir. Belə halda isə qüvvələr vahid məqsəd uğrunda

da formalaşması idi. Buna görə də "milliliklə ümumbəşəriliyin vəhdəti" milli ideologiyanın əsas prinsipi kimi irəli sürüldü. Elə bir dövrə gəlmişdik ki, həmin müddətdə dövlət başçısı səlahiyyətlərindən daha çox milli liderlik, müdriklik səlahiyyətlərindən istifadə edilməsi vacib idi. Bu funksiyalar və ya keyfiyyətlər isə vəhdət halında Heydər Əliyevdə birləşdiyindən, çoxillik qlobal dövlətçilik təcrübəsi, xarakteri buna mənəvi

haqq da verirdi. Ölkəmizin qarşısında çox mürəkkəb, çətin məsələlər dursa da, cəmiyyətdəki boşluq meyillərinin aradan qaldırılması istiqamətində də tədbirlərin görülməsi daha da aktual idi. Ulu öndərin təbirincə desək - "İnsan mənəviyyat üçün yasamalıdır. Mənəviyyatını qoruyan, yaradan insan əbədi olacaqdır". Çünki söhbət müasirləşən bir islam ölkəsində milli-mənəvi dəyərlərə münasibətdən, qloballasma səraitində milli təfəkkür qarşısında duran vəzifələrdən və ictimai şüurun düzgün istiqamətləndirilməsindən gedir. Bu işdə isə televiziyaların və mətbuatın rolu danılmazdır. Bundan məharətlə istifadə də öz bəh-

rəsini verirdi. 1991-ci ilin ikinci yarısından ölkəmiz yenidən müstəqillik əldə etsə də, bu müstəqilliyin qorunub saxlanılması və möhkəmləndirilməsi üçün heç bir faydalı iş görülmədi, əksinə, dağıdıcılıq prosesi geniş vüsət aldı. Ancaq 1993-cü ilin iyunundan cəmiyyətdə qeyri-müəyyənliyə, xaosa son qoyuldu, bütün sahələrdə quruculuq mərhələsi, beynəlxalq investorların əsas tələb kimi irəli sürdükləri ictimai-siyasi sabitliyin bərqərar olması başlandı. Müstəqilliyimiz real məzmun kəsb etməklə dönməzlik, sarsılmazlıq və əbədilik qazandı. Bu gün ulu öndər tərəfindən başlanmış bir çox regional və qlobal əhəmiyyətli işlər, taleyüklü məsələlər Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilməklə müstəqilliyin möhkəmləndirilməsi, ərazi bütövlüyünün tam bərpası istiqamətində meydana çıxan problemlər həll olunur. Azərbaycan sürətlə inkişaf edən, sosial dövlət mövqeyini möhkəmləndirməklə güclü ordusu, xarici siyasəti sayəsində regionun qüdrətli dövlətinə çevrilib.

📕 azırda ümummilli liderin siyasi xətti yeni şəraitdə fədakarlıqla həyata keçirildiyindən Azərbaycanın müasir panoramı transmilli layihələrin uğurla reallaşdırıldığı böyük məkandır. Ölkə həyatının bütün sahələrində aparılan islahatların müəllifi olan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan nəqliyyat dəhlizlərinin habına çevrilib. İqtisadiyyatda ciddi nailiyyətlər qazanılıb. Çoxsaylı sənaye parkları, sənaye məhəllələri, texnoloji parklar yaradılıb, aqrar sektorda islahatlar bu sahədəki inkişafa da təkan verib.

Müzəffər Ordumuz sayəsində torpaqlarımız işğaldan azad olunduqdan sonra həmin ərazilərdə bərpa-quruculuq işləri geniş vüsət alıb. Böyük Qayıdış proqramı uğurla icra olunur.

Ulu Öndərin ideallarına, siyasi irsinə sadiq qalmaqla həyatın bütün sahələrində - iqtisadi, sosial və s. kompleks islahatlar həyata keçirilməklə ölkəmizin davamlı inkişafı uğurla təmin edilir.

Hümbət MUSAYEV.

Müstəqillik yoluna qədəm qoyan, siyasətinin konturlarını hələ müəyyənləşdirməmiş, kəskin ziddiyyətlər, dərin kataklizmlər içərisində səmtini müəyyənləşdirə bilməyən ölkədə ümummilli liderin, görkəmli tarixi şəxsiyyətlərin olması mütləqdir. 1993-cü ildə də müstəqil və müasir Azərbaycan Respublikası öz sələfi olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin iki ilə yaxın müstəqilliyinin uğursuz aqibətini yaşamaq kimi acınacaqlı bir tale ilə üz-üzə qalmışdı.

həllinə, dövlət və cəmiyyət işlərində nizam yaratmağa başladı. Xalqımızın öz gücünə, müstəqilliyimizin dönməzliyinə, hüquqi, demokratik, dünyəvi dövlət quruculuğuna inamı getdikcə artırdı.

Dövlətçilik ənənələrinin bərpası, formalaşdırılması, milli dövlət quruculuğu təkcə siyasətçilərin işi olmadığı üçün milli mənafelərlə şəxsi mənafelərin uzlaşdırılması əsas funksiyalarından biri idi. Ümummilli problemlərin həlli üçün əhalinin bütün təbəqələrinin dialoquna xüsusi önəm verən ulu öndər ölkədə mövcud olan ictimai təşkilatlarla, qurumlarla yanaşı, siyasi partiyaları da Azərbaycanın birliyi naminə əməkdaşlığa dəvət etdi. Çünki ötən əsrin 80-ci illərinin sonu 90cı illərinin əvvəllərində, dəqiq desək, 1993-cü ilin iyununa qədər Qarabağ hadisələri ilə əlaqədar milli hisslərin, emosiyaların tüğyan etməsindən sui-istifadə edənlərin çoxu özü də bilmədən "siyasətçi"yə çevrilsələr də, populizmdən o yana gedə bilmədilər. Unutdular ki, milli ruhu qorumaq, inkişaf etdirmək üçün ən yaxşı yol milli dövlətçiliyi formalaşdırmaqdır. Milli dövlətçilik yalnız ərazinin, maddi sərvətlərin deyil, milli-mənəvi dəyərlərin də qorunmasına xidmət edən kəsilməz bir prosesdir. Milli dövlət də dövlətçiliklə milliliyin birləşməsi ilə səciyyələnir ki, bunun da potensial əsası dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuşdur. Həmin dövrlərdə Azərbaycana qarşı xəbis niyyətlərin, bəd münasibətlərin baş alıb getdiyi bir vaxtda daxildə birliyin, həmrəyliyin nə qədər vacib olduğunu, milli birlik ideyasının hər cür siyasi ambisiyalardan yüksəkdə dayandığını qeyd edən ulu öndər deyirdi: "Hər bir vətəndaş gərək ölkəsinin böyük siyasəti haqqında düşünsün, kiçik mənfəətləri, maraqları haqqında düşünməsin". Belə olduqda dövlətçilik ənənələri yaşayır. Dövlətçilik əsasən mənəviyyat və mentalitetlə bağlı olaraq siyasi müstəvidə milli özünütəsdiq,

ilk növbədə isə əhalinin xalqa, xal-

qın millətə, sakinlərin vətəndaşlara

çevrilməsi istiqamətində gedən

prosesdir. Dövlətçilik mənəviyyatda

öndərin - "böyük siyasəti kiçik hisslərə, xırda mənfəətlərə bağlamaq olmaz" ideyası əsasında reallaşdırmag mümkün idi Əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi, Azərbaycanın siyasi müstəqillik əldə etməsi minilliklərin qovuşuğunda özünü daha qabarıq büruzə verən qloballaşma ilə eyni məqama təsadüf etdi. İqtisadi, mədəni, mənəvi sahələrdə də müstəqilləşmək şansı qazanan ölkəmiz milliləşmə və qloballaşma dalğalarının burulğanında hələ tam itirilməmiş mövqelərini yeni ampluada möhkəmləndirməyə başladı. Milli dövlət quruculuğunun çox mühüm konponentlərindən olan

səfərbər edilmir, ümumi tərəqqiyə

xidmət etmir. Müstəqillik əldə edilsə

də, daxili enerji quruculuğa, milli-

mədəni inkişafa deyil, başqa səmtə

yönəldilir. Azərbaycan 1993-cü ilə

qədər məhz bu cür siyasi burulğan-

ların hakim kəsildiyi dövrü yaşamış-

dır. Belə şəraitdə siyasi təbəddülat-

ların təsirinə düşmədən ümummilli

inkişaf naminə fəaliyyətlərin davam

etdirilməsi vacib idi. Bunları da ulu

milli-mənəvi dəyərlər toplusu formalasdırılması zəruri oldu. İstənilən cəmiyyətdə "ictimai mənafe" ilə "dövlət mənafeyi" arasında uyğunsuzluq ziddiyyətlər yaradır. Müstəqilliyin bərpa edildiyi ilk dövrlərdə bu mənafelərdə kəskin uyğunsuzluq milli-mədəni məsələlərdə də ciddi büruzə verdi. Xalqımız öz milli mentalitetinə adekvat həyat tərzi qurmağa çalışdı. İlk növbədə əsrlərdən bizə miras qalmış milli sərvətlərimizi qoruyub saxlamağı və onları dəyərləndirməyi tövsiyə edən Heydər Əliyev deyirdi: "Həyatda uğurlu yaşamaq üçün xalqımızın, millətimizin milli-mənəvi dəyərlərinə sadiq olmaq lazımdır, bu milli-mənəvi dəyərləri ümumbəsəri dəvərlərlə birləsdirib müasir həyat tərzi keçirmək lazımdır". Milli azadlığa nail olmaq üçün milli oyanışın, dirçəlişin, ruhun canlanmasının vacibliyini uzaqgörənliklə duyan ulu öndərin bu sahəyə xüsusi önəm verməsinin özəlliyi də həmin prinsiplərə söykənən milli ideologiyanı

formalaşdırmaq cəhdi idi. Qloballaşma şəraitində milli-mənəvi dəyərlər böyük təhlükələrlə üz-